

ir slavų kalbų atitikmenimis, ir tęsdamas IWoBA 4 pranešimo temą, ryškino akcentinių tipų distribuciją pragermanų veiksmožodžio sistemoje (šįkart aptarti *-na-* veiksmožodžiai). Jayus Jasanoffas (Harvardas) į bl.-sl. kirčio mobilumą pažvelgė kaip į ide. prokalbės problemą. Tijmenas Pronkas (Leidenas) aptarė baltų ir slavų bendraties prozodinius aspektus ir kilmę.

Likę 11 pranešimų buvo slavistiniai. Kalbėta apie vakarų slavų akcentuaciją (Frederikas Kortlandtas ir Tomaszas Wiszniewskis, Leidenas) ir balsių kiekybę (Tobiasas Scheeris, Nica). Heineris Eichneris (Viena) analizavo metatonijos atvejus, būdingus slavų komparatyvui, Katja Ackermann (Viena) aptarė ide. veiksmožodinių *-to-*, *-no-*, *-lo-* būdvardžių slaviškųjų kontinuantų prozodiją, o Saskia Pronk-Tiethoff (Leidenas) – protoslavų germanizmų kirčiavimą. Čekų tarmių vokalizmo kiekybės problematikai buvo skirti Romano Sukačo (Opava) ir Zbyněko Holubo (Pilzenas) pranešimai. Aleksandra Ter-Avanesova (Maskva) aptarė kai kurių tematinių veiksmožodžių kirčiavimą rusų tarmėse, Michailas Oslonas (Maskva) – priegaides J. Križaničiaus tarmėje, o Josephas Schallertas (Torontas) kalbėjo apie sonoriškumo vaidmenį Balkanų slavų tarmių kirčio raidoje.

Konferencijos dalyviai ne tik skaitė pranešimus, diskutavo, bet ir gavo progos susipažinti su Opavos miesto ir apylinkių grožybėmis.

Bonifacas STUNDŽIA
[bonifacas.stundzia@ffv.vu.lt]

45-OJI ARTURO OZOLO KONFERENCIJA RYGOJE

Kaip ir kiekvieną pavasarį, Latvijos universiteto Filologijos ir meno fakulteto Baltų kalbotyros katedra pakvietė baltų kalbų tyrėjus į Arturo Ozolo konferenciją, šiais metais – jubiliejinę, keturiasdešimt penktąją, aptarti baltistikos klausimų diachroniniu ir arealiniu aspektu. Į konferenciją atvyko svečių iš Latvijos, Lietuvos, Rusijos ir Norvegijos, buvo perskaityti 28 pranešimai.

Šiemet konferencija buvo skirta latvių kalbininkui ir pedagogui Juriui Plāķiui (1869–1942), minint 140-ąsias jo gimimo metines. Ižanginį žodį tarus Baltų kalbotyros katedros vedėjui ir pagrindiniam konferencijos organizatoriui Edmundui Trumpai, prasidėjo dviejų profesorių, Bonifaco Stundžios ir Pėterio Vanago, vadovaujamas ryto plenarinis posėdis, kuriuo siekta prisiminti Juriui Plāķio biografiją ir darbus. Latvijos universiteto profesorė Sarma Klaviņa išsamiai išdėstė Plāķio gyvenimo faktus, akademinę veiklą, skaitytus kursus, stažuotes, mokslo darbus, tremtį ir tragišką likimą. Jānis Kušķis (Latvijos universitetas) plačiau aptarė Plāķio toponiminius tyrimus, Dzintra Paeglė (Latvijos universitetas) apžvelgė kelias Plāķio parašytas vadovėlių mokykloms recenzijas ir jose išsakytus siūlymus latvių kalbos norminimo klausimu. Brigita Bušmanė (LU Latvių kalbos institutas) analizavo Plāķio studijoje „Kursenieku valoda“ (1927 m.) užrašytą kuršininkų tarmės leksiką ir lygino ją su praeito amžiaus pa-

baigoje išleisto *Latvių kalbos tarmių atlaso* žodžiais. Kuršininkų tarmės tyrimus, atliktus po Plūkio, apžvelgė Dalia Kiseliūnaitė (Klaipėdos universitetas).

Toliau darbas vyko dviem sekcijomis. Grasildos Blažienės ir Ojāro Bušo vadovaujamoje sekcijoje Jūratė Sofija Laučiūtė (Klaipėdos universitetas) aptarė baltiškuosius afiksus Okos baseino hidronimijoje, G. Blažienė (Lietuvių kalbos institutas) kalbėjo apie prūsų onimus kaip prūsų kalbos leksikos šaltinį. Berndas Gliwa (Latvijos universitetas) gilinosi į Konstantino Karulio *Latvių kalbos etimologijos žodyne* duotų latvių kalbos augalų pavadinimų etimologijas (iš 132 žodyne užfiksuotų pavadinimų dauguma yra baltiškos kilmės, 55 – skolinti žodžiai) ir plačiau aptarė žodžius *kokalis, airene, madaras*. O. Bušas analizavo kelių Ēdolės valsčiaus vietovardžių, paskelbtų Plūkio Kuržemės ir Žemgalės vietovardžių ir asmenvardžių rinkinyje (*Latvijas vietu vārdi un latviešu pavārdi* 1–2, 1936–1939), kilmę.

Linos Murinienės ir Annos Daugavietės vadovaujama sekcija buvo skirta latvių kalbos fonetikai ir fonologijai. Ją pradėjo dvi doktorantės: Inesė Indričianė (LU Latvių kalbos institutas) aptarė latvių kalbos dusliųjų pučiamųjų priebalsių intensyvumą, o Solveiga Čeiranė (Latvijos universitetas) pristatė latvių kalbos skardžiųjų pučiamųjų priebalsių elektropalatografinį tyrimą. A. Daugavietė (Sankt Peterburgo valst. universitetas), pasakodama apie latvių kalbos „trumpuosius“ ilgumus (dvibalsius ir diftongus), priėjo išvadą,

kad tokiais dažniausiai tampa poziciniai ilgumai, besikaitaliojantys su heterosilabiniais junginiais (pvz., *savs* [saus] – *sava*). L. Murinienė ir Dalia Pūrienė (Vilniaus pedagoginis universitetas), pristačiusios joto tarties tarptautiniuose žodžiuose tyrimo rezultatus, kėlė klausimą, ar nevertėtų persvarstyti tarptautinių žodžių tarties taisyklių.

Viena iš popietinių sekcijų, vadovaujama D. Kiseliūnaitės ir Annos Stafekos, buvo skirta leksikos problemoms. Renatė Siliūna-Piņķė ir Anta Trumpa (LU Latvių kalbos institutas) parodė, su kokiais sunkumais susiduriama mėginant apibrėžti kai kurias šiuo metu rengiamo *Latvių kalbos istorinio žodyno* leksemas, į jį patekusias iš senųjų leksikografijos šaltinių (analizuotos žodžių *adatkoce / adatkocoris / adatcocoris* ir *mizenes / mīzenes* reikšmės). Indrė Brokartaitė-Pladienė (Šiaulių universitetas) aptarė Rytprūsių lietuvių kalbos leksiką laikraštyje „Naujasis Tilžės keleivis“ (1924–1940), o Vilma Zubaitienė (Vilniaus universitetas), lygindama 1625 m. Jono Rėzos ir 1728 m. psalmynus, analizavo, kaip kito lietuvių kalbos leksika ir kokie galėjo būti šio kitimo motyvai.

Kitoje popietinėje sekcijoje, vadovaujamoje Dzintros Paeglės ir Eglės Žilinskaitės, Aurelija Dvylytė (Valstybinė lietuvių kalbos komisija) pristatė VLKK elektroninį lietuvių kalbos konsultacijų banką, Ineta Bernota (Liepojos universitetas) kalbėjo apie *obuolio* leksemos panaudojimą vaisiams ir daržovėms (apelsinui, bulvei, pomidorui, agurkui,

moliūgui) įvardyti įvairiose kalbose. Vidmantas Kuprevičius (Lietuvių kalbos institutas) aptarė rankraščinio XIX amžiaus pirmosios pusės *Rytų aukštaičių žodyno* katalikiškųjų realiųjų pavadinimus ir, lygindamas juos su evangelikų liuteronų ir reformatų leksika, kuri žodyne pateikta gana pejoratyviškai, teigė, kad žodyno sudarytojas negalėjo būti šių konfesijų atstovas.

Vakaro plenariniame posėdyje, vadovaujamame Laimutės Balodės ir Broniaus Maskuliūno, vienu pranešimu buvo grįžta prie Jurio Plāķio veiklos. L. Balodė (Latvijos ir Helsinkio universitetai) aptarė jo sudarytą ir 1926 m. išleistą *Lietuvių kalbos vadovą*. B. Stundžia (Vilniaus universitetas) kalbėjo apie kirčiavimo paradigmos, kai kirtis kilnojamas iš galinio žodžio skiemens į penultimą, Steveno Youngo pavadintos neomobiliąja, plitimą bendrinėje lietuvių kalboje ir tarmėse bei ieškojo šios paradigmos ištakų, kurios sietinos su *u* kamieno būdvardžių kirčiavimo kaita. B. Maskuliūnas (Šiaulių universitetas) aptarė savybinių įvardžių vartoseną Merkelio Petkevičiaus *Katekizme* (1598) ir lygino ją su Daukšos *Katekizmo* duomenimis. Pirmąją konferencijos dieną baigė A. Stafecka (LU Latvių kalbos institutas), papasakojusi apie kartu su Lietuvių kalbos institutu rengiamo *Baltų kalbų atlaso* leksiką ir atlaso žemėlapiuose matomus bendros baltų leksikos arealus.

Antrąją konferencijos dieną dalyviai išklausė penkis pranešėjus. Aleksejus Andronovas (Sankt Peterburgo valst. universitetas) ir Lidija Leikuma (Latvijos universitetas) kalbėjo apie

latgaliečių kalbos tarties norminimą ir ortoepijos dalykų grafinį perteikimą. Pranešėjai, rengdami pernai išleistą latgaliečių-latvių-rusų pasikalbėjimų knygelę¹, susidūrė su problemomis, kaip parodyti tarties dalykus: joje sudarytojai latgaliečių teksto transkripciją pateikė šiek tiek modifikuotomis rusų kalbos grafinėmis priemonėmis. E. Žilinskaitė (Vilniaus universitetas) analizavo adesyvo reikšmes ir vartoseną Mikalojaus Daukšos *Postilėje*, Ilja Seržantas (Bergeno universitetas ir Lietuvių kalbos institutas) aptarė skaudėjimo veiksmažodžių valdymo ypatybes baltų kalbose ir teigė, kad latvių kalbos konstrukcija su objekto nominatyvu (*man sāp galva*) atspindi pirminę vartoseną, o lietuvių kalbos objekto akuzatyvas (*man skauda galvą*) – antrinę. Markus Roduneris (Šiaulių universitetas ir Lietuvių kalbos institutas) svarstė, kaip interpretuoti lietuvių kalbos dalyvius su kilmininku. Pranešėjas teigė ligšiolinius sintaksinių konstrukcijų su agentiniu kilmininku aiškinimus esant problemiškus ir aptarė konstrukcijas arealiniu aspektu. Paskutinį konferencijos pranešimą perskaitė Edmundas Trumpa (Latvijos universitetas), kalbėjęs apie *Latvių kalbos tarmių atlaso* užuomazgas, kurias liudija pranešėjo radiniai Latvių kalbos instituto Arealinių tyrimų skyriaus archyve – dvylika ant sviestinio popieriaus nubraižytų lek-

¹ Aleksejs Andronovs, Lidija Leikuma, *Latgališu-latvišu-krīvu sarunu vuordineica, Latgališu-latviešu-krīevu sarunvārdnīca, Latgališko-латышско-русский разговорник*, Ačynskys-Reiga, 2008.

sikos žemėlapių (nors iš viso jų būta 200: 1941–1944 metais šiuos žemėlapius nubraižė V. Rūķē, J. Zaubē ir E. Šmitē).

45-osios Arturo Ozolo konferencijos pranešimų tezės išleistos atskira knygele². Kitais metais šią konferenciją ketina organizuoti Latvijos universiteto Filologijos ir meno fakulteto Latvių kalbos ir bendrosios kalbotyros katedra.

Eglė ŽILINSKAITĖ
[egle.zilinskaite@ff.vu.lt]

TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA BALŲ KALBOS IR ŠIAURĖS ŠALYS

2009 m. birželio 19–20 d. Norvegijoje, Oslo universitete, vyko tarptautinė konferencija „Baltų kalbos ir Šiaurės šalys“ (*The Baltic languages and the Nordic countries*), skirta profesoriams Christianui Stangui ir Terjei Mathiassenui atminti. Konferencija pratęsė konferencijų ciklą „Baltų dienos ir baltosios naktys“, pradėtą 2008 m. Sankt Peterburge. Tikslas – suburti baltistus iš Lietuvos, Latvijos ir Šiaurės šalių, pristatyti dabartinius baltistikos tyrimus. Konferencijoje gvildintos Šiaurės Europos arealo kalbų kon-

² 45. *Artura Ozola dienas konference: baltu valodas diahroniskā un areālā aspektā. Veltījums Jurim Plāķim (1869–1942) 140. gadadienā. Referātu anotācijas un kop-savilkumi, Rīga, 2009. gada 20.–21. marts, Rīga: Latvijas universitātes Baltu valodniecības katedra, 2009.*

taktų temas ir problemos, atskleistos kai kurios struktūrinės, leksinės, semantinės Šiaurės Europos kalbų grupės paralelės. Sulaukta baltistų iš Lietuvos, Latvijos, Lenkijos, Rusijos, Suomijos, Švedijos, iš viso anglų ir vokiečių kalbomis perskaityta 19 pranešimų. Konferencijos organizaciniam komitetui pirmininkavo Sturla Berg-Olsenas (Oslo universitetas), jam talkino Aleksejus Andronovas (Sankt Peterburgo valstybinis universitetas), Laimutė Baluodė (Helsinkio universitetas, Latvijos universitetas), Pēteris Vanagas (Stokholmo universitetas, Latvijos universitetas). Konferenciją organizuoti padėjo Lietuvių kalbos institutas, o ją parėmė Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija.

Įžangos žodį tarė ir konferencijos dalyvius pasveikino Oslo universiteto Lingvistikos ir skandinavistikos katedros vedėjas Lassė Mortenas Johanne senas bei Lietuvos ambasadorius Norvegijoje Alfonsas Eidintas. Pirmąjį konferencijos pranešimą skaitė Lietuvių kalbos instituto direktorė Jolanta Zabarskaitė (Vilnius), kuri pristatė instituto veiklą, akcentavo bendradarbiavimą su baltistikos centrais už Lietuvos ribų ir atvėrė bendro darbo ateities perspektyvas. Profesorė Evalda Jakaitienė (Vilnius) kalbėjo apie lietuvių kalbos mokymą ir lietuvių kalbos tyrimus, jų reikšmę Šiaurės Europos universitetuose. S. Berg-Olsenas (Oslas) nagrinėjo klausiamųjų dalelyčių, vartojamų patikrinamųjų („*taip* arba *ne*“) klausiamųjų sakinių (angl. *polar questions*) pradžioje, problemą baltų ir skandinavų kalbose. Remdamasis